

A contribución ao proceso de normalización lingüística de partidos políticos, sindicatos, institucións e asociacións que desenvolven o seu labor na cidade da Coruña. II

FRANCISCO PEÑA

Que é a Lei de Normalización Lingüística? É curioso que existise un grande consenso político que hai que cualificar de efecto relevante no que todos os partidos políticos con moi diferentes visións da Galiza e do Estado tivesen claro que tiña que existir a lei que regulase, protexese e expandise o uso do galego normalizándoo. A consecuencia intelectual deste consenso foi a aprobación da lei. Poderíamos entrar en argumentacións amplas a favor de que en Galiza enteira se ten que falar galego, pero a min a que máis me gusta é unha resposta que o noso poeta nacional Manuel María contestaba á pregunta dun periodista. Di o periodista: «Que é ser galego?» E a resposta foi: «É unha actitude diante da vida, unha identificación coa nosa historia, coa xente, coa cultura, co idioma e falar en consecuencia.

En fin, a isto hoxe se lle podería engadir «amén». Para min expresións estas engloban o que era o sentir popular que eu mesmo vivín nos anos que nos acaba de recordar o profesor Fernández Rei, que me precede no uso da palabra. Dende a transición algúns partidos políticos –non todos–, algúns sindicatos –non todos– e a práctica totalidade do asociacionismo cultural na Coruña, tivo que adoptar unha actitude de resistencia ante unha sociedade dominada por institucións posfranquistas cando non mesmamente franquistas. Cando hai resistencia é que existe loita e tensión, e a resistencia ademais non conta cos medios que ten o poder, o que supón un desgaste e algúns erros cometidos.

Estamos ante un panorama político que abrangue todos os puntos de vista posibles ata a propia realización do Estado: federalistas, centralistas, socialistas, nacionalistas

autodeterministas, independentistas... Con esta diversidade nos obxectivos e nas ideas todos coincidían naquel momento na necesidade da defensa do galego, polo menos a nivel formal. Que sucede na nosa cidade da Coruña? Pois, curiosamente, e fronte ás mentiras que se teñen dito como no resto do país, existe un grande consenso no cumprimento da lei que no caso do topónimo desta cidade a maioría dos medios informativos, na prensa, que poñía xa A Coruña, da televisión, das radios. Por certo, no apartado das radios quero felicitar publicamente a Radio 5 polo seu incremento da programación en galego –son cousas polas que temos que felicitarlos todos–. Á parte das institucións centrais, autonómicas, xudiciais e universitarias, tanto no topónimo como na toma de medidas que supoñan avances na utilización do galego.

Onde aparece a controversia? No Concello da Coruña. Nun alcalde que se converte definitivamente na cabeza de lanza dunha forma de pensar arcaica, antidemocrática e que cos seus matices no tempo definía tan ben Castelao: o autoodio, a autocolonización. Ou ben, que ten que ver cos franquistas, coa intolerancia ou co medo, ou senón tamén un pensamento de ser o birrei das Españas en Galiza, isto é moi faraónico e infinitamente persoal. A min non me importa que esas persoas pensen así, o malo é que estean á fronte de institucións como o Concello da Coruña. Porque, se nós temos algo claro, é que o idioma non está á marxe, como vimos ao longo de todas estas xornadas, se non que totalmente ligado á acción política.

Temos claro que, sen a defensa política, sen os investimentos económicos funcionando como motores de expansión idiomática, sen a defensa cultural e artística en todas as súas manifestacións (cine, teatro, música), sen a incorporación do idioma ás novas tecnoloxías, é dicir, sen o amor ao galego, o idioma desaparece. Os que actúan así queren que desapareza o galego para continuar como castrapofalantes nas súas sociedades minoritarias de novos ricos e no caso da Coruña, ademais, moi *pijas*. A súa cabeza de propaganda con fondos públicos incumprindo a lei, a incompetencia e o apoio implícito da Xunta, como vimos no pleno aos mariachis do PP, coa camiseta esta, esperemos non fagan o dano de fracturar a nosa sociedade. Así, mentres moitos concellos intentan conseguir a través da intervención municipal preservar e conseguir novos galegofalantes, aquí saturan as liñas dos programas de radio nunha acción partidariamente organizada para machacarnos coa pregunta tan vulgar e tan vergoñenta: «*Pero a dónde vamos con el gallego?*». A situación da Coruña agrávase tamén polo investimento en manifestacións culturais non galegas. Se todos os anos gastásemos nas festas millóns que traen música en español e inglés e, en vez de investilos na formación de grupos musicais galegos coa creación de certames en que o galego sexa o referente, estaríamos noutra Coruña ben distinta pero máis coruñesa e con máis coruñeses participando. Estas prácticas políticas non son nada novas. Franco fíxoo tamén na radio e na televisión para converternos a todos os peninsulares en cañís. O único que se escoitaba era a Lola Flores e pouco máis. Israel está facendo o mesmo nestes momentos, librando fondos culturais para calar a opinión pública europea ante os graves sucesos que ocorren en Palestina. En positivo, nós somos Europa e temos que recuperar identitariamente o noso posto na Europa e superar

esa fractura na cidade onde vivimos. Hai quen amamos o galego e quen non, e iso tradúcese en apoios políticos.

Referíndome, en fin, ás contribucións do asociacionismo cultural á normalización lingüística, cómpre dicir que as e os daquela e hoxe novas e novos profesores socios da nosa entidade son moitos deles relatores nestas xornadas e están aquí presentes e impartiron multitude de cursos de galego na nosa asociación, por suposto de carácter gratuíto, e en moitas outras da cidade antes da Lei de normalización lingüística e despois ante, por suposto, a parsimonia ou a pasividade oficial. Participamos activamente na longa e exitosa loita ata o momento para o restablecemento do nome oficial do Concello, unha loita que comezou no ano 87 cando a Xunta directiva otorgou poderes á entón presidenta da agrupación Pilar García Negro para que procedese a interpor accións legais contra o Concello da Coruña a instancias da Mesa pola Normalización Lingüística e que despois de conseguir un amplo consenso político na denominación histórica e galega do topónimo da Coruña no ano 90, é dicir, que a pesar do artigo 10 da Lei de normalización lingüística aprobada por unanimidade no Parlamento galego, que determinaba que a única forma dos topónimos é a galega. Seguen incumpríndose a pesar das sentenzas dos propios tribunais, ata o propio Tribunal Supremo e Tribunal Constitucional á parte dos tribunais, por suposto, galegos. A propia Pilar García Negro, dinamizadora como ningunha, tamén Pilar Pallarés ou Alexandrina Fernández Otero, a presenza sempre inesquecible do profesor Carballo Calero e do noso poeta nacional Manuel María e un senfín de nomes propios que podería estar dicindo e que moitos de vós coñecedes porque ou ben vos dan clases ou ben gozastes das súas capacidades artísticas. Temos aquí aos profesores Freixeiro, Ferreiro, Francisco Salinas, o propio Xosé Manuel Sánchez, Lino Braxe, Manolo Rivas, Xurxo Souto, Lois Diéguez, Francisco Rodríguez e moitísimos máis fixeron da nosa resistencia un cúmulo inenarrable de satisfaccións e de termos conciencia de ser galegos. Presentacións de libros, de publicacións académicas, os ciclos de conferencias dos xoves literarios, os recitais poéticos e o actual obradoiro literario conforman o noso groso de actividades que levamos realizando desde o ano 76, case 30 anos ininterrompidos. A defensa da toponimia, un dos tesouros identitarios dos pobos, as campañas de recuperación toponímica xunto cos mareantes do porto da Coruña que nos ensinaron como e por que se denominaba o noso litoral e mesmo as rochas que visualizabamos nun paseo inesquecible en procesión pola Torre de Hércules. Con outras entidades da cidade e con outras actividades referidas ao idioma foron realizadas sen apoio institucional con escasas ou ridículas subvencións pero cun traballo colectivo e participativo que aínda resiste. Porén, eu quixera rematar esta breve comunicación cunha petición que espero vaia máis alá desta sala, xa que imaxino que todos e todas os que estamos aquí temos un interese polo idioma cando menos simplemente por estar aquí, é a da acción individual, na que recollo un fragmento deste libro de Manuel Portas, *Lingua e sociedade*. Despois do visto ata agora, non se pode pór en dúbida a importancia que para a normalización do galego ten a actividade institucional, sexa esta oficial ou de carácter cidadán. Dificilmente podería atinxirse o uso normal dunha lingua en todos os ámbitos e contextos sociais se os que máis poden non fan máis por

conseguielo. Mais, a pesar de todo, poderíamos imaxinar unha sociedade cunhas institucións defensoras a ultranza da normalización, monolingües na súa actuación pública, eficaces nas medidas potenciadoras do idioma, cunha lexislación inmejorable e, no entanto, o obxectivo normalizador non se podería lograr sen o elemento básico da sociedade, se o individuo non asumise o seu papel transcendente no proceso. Con todo, que é o que pode facer o individuo para a normalización da súa lingua, para a normalización da lingua propia da súa comunidade? A resposta é clara, usala. Aínda que isto pareza algo insignificante, algo excesivamente simple e diminuto en comparación co papel que lles compete ás estruturas e á macroestrutura social, sen ese uso normal e cotián en calquera contexto e situación, sen esa vontade e esa práctica individuais o proceso de normalización lingüística non terá acadado o seu obxectivo final. Cómpre, pois, a participación activa no proceso de recuperación social do galego, non abonda coa simple aceptación das mudanzas valorativas coa solución de afirmacións tópicas «o galego vale para todo», «todos os galegos deberían falar en galego na Galiza», «a normalización é unha reivindicación xusta», «os políticos deberían falar en galego, e a administración pública, e o ensino e os xornais». Cómpre o uso do mesmo xeito que cómpre a reclamación dese uso polas entidades oficiais e as non oficiais, sendo conscientes de que é un dereito inviolábel e que, moitas veces, se non se reclama non se goza.

Ser galego é algo máis que nacer nun país. O futuro da lingua, o futuro da nosa identidade está nas nosas mans, nas mans de todos e cada un dos galegos. Se aínda somos galegos e galegas é por obra e graza do idioma, por tanto, eu convidovos a participar a todos destas sociedades que, como a nosa, a da Agrupación Cultural Alexandre Bóveda e despois a de Xacarandaina que veredes a súa importante contribución na Coruña como outras que xa lembrou o profesor, ou O Facho, por suposto unha das máis impresionantes que tivemos e temos a sorte de contar na cidade, pois animarvos a que participedes connosco desta resistencia asociándovos e participando e creando esta nova xeira de artistas e de galegofalantes por suposto que esperemos todos. Moitas grazas.